

LBRIS

We know
books

IONEL TEODOREANU

Lorelei

Prefață de *Emanuela Ilie*

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

CUPRINS

PREFAȚĂ (Emanuela Ilie) 5

PARTEA ÎNTÂI

„Pe harfa răsturnată a ierburilor tale, vară...” 15

PARTEA A DOUA

„Trupul și sufletul meu sunt începutul unui mare cântec...” 45

PARTEA A TREIA

„... Și tremurul mâinii care-l caută” 67

PARTEA A PATRA

Prietenul Nathan 173

PARTEA A CINCEA

„Anii mei tineri au sunat a cântec...” 211

PARTEA A ȘASEA

„... Dar am trecut pe lângă el cu dragostea de mână...” 251

PARTEA A ȘAPTEA

„... Și am rămas cu mâna întinsă ca a regelui Lear...” .. 315

PARTEA ÎNTÂI

„Pe harfa răsturnată a ierburilor tale, vară...”

Trenul se opri leneș, cu un fumător posomorit la fereastra unui compartiment de clasa întâi.

Gară mică.

Tot așa trec, cu literă mică, versurile lui Francis Jammes, ducând în trap mărunț, spre cerul cel mai dulce, și-n văratec parfum de sulfină, livănțică, mintă și romaniță, numele fetelor de altădată.

Oprire de trei minute. Numai trei. Dar iată ce se întâmpla în lumină de iunie. Sosise în dosul gării o vastă trăsură de țară, veche și ponosită, adusă de niște căluți zburliți și urecheați, cam rudă cu măgărușii. Un zâmbet aburise lumina deasupra acestei trăsurii venită parcă dintr-un odinioară al amintirii, prin lanuri de grâu și maci.

La gâtul cailor cânta lin cling-cling de clopoței.

O fată vorbea tare cu vrăbiile în luna cireșelor, și râdea cu dinți proaspeți; a doua, mai cuminte, mai măicuță la umbra genelor negre, avea în brațe un mănunchi de flori câmpenești, sprinten multicolore. Purtau pe cap acele pălării „de pai, împletite în Ardeal, abia puse pe creștet plutind în soare ca lotușii pe ape – și prinse cu elastic pe sub bărbie, să nu le răstoarne

vântul. Rochii de pânză, cam mototolite; cu mâneci scurte. Sandale. Din spate, deopotrivă de înalte, păreau surori, din față, prietene tinere care s-ar scobori din același scrânciob, unde-au plutit răsând alături aninate în soare, cer și vânt, la fel vii, la fel ameteite de vară, aducând pe pământ un neastâmpăr aerian.

Și în jurul lor, atunci revărsate din trăsură, într-o îmbulzire și o foială de hulubi speriați, pachete, pachetele și coșuri de papură, toate făcute și legate ca vai de lume. Pe deasupra, un geamandan bucușit, încins cu sfoară și frânghiuță, un termos și o liotă de pui de găină cu glasuri suprasoprane de rândunele piuind sub o streșină. Din trăsură mai coborâse a babă cernită; de pe capră, un moșneag cu mustăți fudule și coada biciului înfiptă în carâmbul cizmei. Iar câinele ciobănesc, mișos, hirsut și plin de scaieți, se tolănise la umbra trăsurii, cu palpații trandafirii de limbă lungă, răstindu-se c-o bruscă tresăltare mânioasă la câte-o muscă.

Fetele se mișcară iute ca puii secundelor, în timp ce baba și moșneagul, cu grabă terestră de broaște țestoase, aduceau spre tren calabălăcul.

Fata cu glas vesel sosea cu biletele, ținând un coșuleț într-o mână. Dar chiar lângă scara vagonului se împiedică și căzu, răsturnând coșul cu cireșe negre drept în fața trenului. Bombate și elastice, hui toanele se risipiră ca o turmă de mânji sălbateci într-o depărtare văzută de sus.

— Vai de mine!

Se și ridicase. Pălăria îi căzuse pe spate, rămânând atârnată de elasticul alunecat în jurul gâtului. Negru, des și creț, părul îi împrejmua compact tâmplele și ceafa, umflându-se tumultuos, c-un fel de mișunare sălbatecă și ageră, ca hoardele barbare, călări venite și cu sulii, în jurul unei înSORITE cetăți cu portocali în

floare. Căci fruntea, obrajii și gâtul erau în ceasul cel mai luminos fraged al tinereții.

Mâna celeilalte îi cuprinse afectuos umărul, împingând-o ușor spre scară.

— Hai, Luli, hai, pleacă trenul.

Silabele numelui sunară în lumină – Lu-li – ciocnindu-se ușoare ca o chemare de pasăre nevăzută, sus, printre frunzișuri de crâng.

Luli făcu o mișcare de cumpănă nehotărâtă între tren și cireșe, dar învinsă de gornița plecării, se sui, cu două lacrimi alungite pe obraji.

Atât. Trei minute.

Dar între miliardele de minute ale vieții, sure ca pânza păianjenilor morți, acestea se iviseră cu grația și prospețimea unor acuarele de Tonitza.

Trenul porni.

Un căluț întoarse capul după tren, trimițându-i zvon blând de clopoței rămași în soare de iunie, cu numele fetelor de altădată.

Fumătorul posomorit de la fereastra compartimentului de clasa întâi aprinse o nouă țigară de la focul celei pe sfârșite, dar nu pentru timpul încet și lung, ci pentru bătaia de inimă înviorată pe care-o ai atunci când într-o carte anostă descoperi un citat încântător.

*

C-un deget, Luli își scoase elasticul care-o strângea de gât, răsturnându-și pălăria pe genunchi. De obicei, după ce se descopăr, femeile își potrivesc părul cu mâinile, instinctiv. Luli însă, n-avea nevoie. Părul ei se pieptăna singur, parcă sculptat într-o izbucnire de vânt, afirmând conturul vitalității lui vibrante. Și avea gâtul acela avântat, galeș și mlădiu, înduioșător de pur, al

adolescenților decapitați în vechimea timpurilor, care-au devenit apoi mucenici tineri în moarte pe icoanele bisericilor. Și ca și aceștia, rămași la fereastra creștină a veșniciei lor –, cu tot copilărescul colorit al obrazilor umeziți de lacrimile picurate după cireșe, Luli avea o gravitate meditativă, ea și cum ar fi ascultat zvonuri și coruri într-o depărtare a sufletului și a vremii.

Parcă o uitase pe Gabriela, deși numai ele erau în compartimentul de clasa doua, față în față, lângă fereastră, hurducate de roțile aceluiași tren care o ducea pe Luli spre bacalaureat. Gabriela acoperise geamul din dreptul ei cu perdeluța cafenie, rămânând în umbră. Lumina de afară avea splendoarea toridă a verii pe stânci calcaroase; arșiță de iunie secetos. Dar nu se înduplecase să tragă storul și în dreptul lui Luli. Nu numai c-o înfrumuseța învăluirea soarelui, dar parcă o și hrănea ca pe fructele tropicale.

Alături de Luli, Gabriela nu mai simțea nevoia cărților, măcar ținute pe brațe, dacă nu și citite. Ca o fereastră deschisă pe-o mare lumină de lună cu abur de liliaci înfloriți, preajma lui Luli îi dădea o ușoară exaltare visătoare. Dacă ar fi fost bărbat, Gabriela ar fi simțit delaolaltă teama și ispita unei pasionate îndrăgostiri. Era însă o nuanță care înlătura echivocul. Un lied de Schumann te tulbură cu prezența dragostei la optsprezece ani, fără să-ți dea nevoia de-a-l strânge în brațe, de-a-l avea numai pentru tine, de-a-i spune „tu” ochi în ochi, respirându-l posesiv. Așa se simțea alături de Luli: cuprinsă de o proaspătă încântare contemplativă care-o seducea, fără să-i dea imboldul de-a seduce. Căci raporturile ei verbale cu Luli aveau același firesc, același calm și aceeași intimitate ca și până atunci, pe care, din alt punct de vedere, nici noua ei situație de profesoară a lui Luli, nu le alterase. Schimbarea din ea

față de Luli coincidă cu surpriza apariției, după o despărțire de patru ani, a unei fetițe numită „Luli-boy” odinioară, revăzută atunci, pe peronul gării Galați, cu mirare, alta deși aceeași nouă ca și numele Luli rămas singur pe buzele Gabrielei, deprinsă ani de-a rândul să-i spuie Luli-boy, adică băiețelul Luli.

Când se cunoscuseră, Luli avea cinci ani, Gabriela, nouă. Un plod și o fetiță. Tatăl lui Luli, până atunci judecător de instrucție la Bârlad, fusese avansat judecător de instrucție cu grad de președinte la Galați, unde tatăl Gabrielei era avocat, tot de la Bârlad venit înainte de căsătorie.

— Gabriela, vei avea o nouă prietenă. Vezi să fii drăguță cu ea.

E greu să fii „drăguță” cu prietenele impuse de capriciul tatei, mai ales când ești fetiță singură la părinți, abia cuprinsă de pasiunea lecturilor. Dar Lucica Novleanu era într-adevăr dezagreabilă. I se spunea și „Cica” fiindcă numele Lucica, dat de părinți, nu încăpuse încă întreg prin gurița ei până la trei ani, iar de atunci, mândră se vede că toate poveștile apăreau cu numele ei „Cică” drept steag și goarnă, începea și ea mai toate frazele, cu un „cică” spus c-un fel de trufie zburdalnică de mânzoc care nechează cu capul în sus, scuturându-și coama.

— Cică, tu cine ești?

— Gabriela Nei.

— Spune și mata frumos cum te cheamă, o îndemname tatăl ei, de la spate.

Dar Lucica scuturase capul negativ. Cum era cu puțință ca o fetiță știutoare de povești să nu cunoască numele ei cel care mergea în fruntea alaiului zânelor, zmeilor și feților-frumoși?...

— O cheamă Lucica, dar noi îi spunem Cica. Știți, e cam sălbatecă, o scuzase zâmbind magistratul.

La acea epocă, Lucica Novleanu era numai ochi și păr. Un păr și niște ochi de Herodiadă. Gene zburlete, păr creț, slabă ca un greier de iarnă, o paloare caldă, și un arzător clocot în ochii prea mari pentru trupul ei. Cotrobăia cu ochii, ca o țigancă cu mâinile, tot ce vedea în jurul ei. Asta durase cât timp stătuse captivă pe scaunul din salon. Apoi venise fatalul: „Hai, Gabriela, arată fetei jucăriile tale”.

Gabriela o luase de mână să o distreze. Dar mânuța cu degete lungi îi scăpase din mâini ca o șopârlă.

– Cică, fii tu calul meu.

Imperativ.

Gabriela fusese; era bine-crescută.

– Cică, tu ai păpuși?

Le avea intacte în somnul lor de domnițe vrăjite. Lucica le mobilizase imediat, ducându-le la război în pas de defilare, cu trâmbițe în glas și armate dușmane în mâini.

– Cică, tu ai doctor?

N-avea.

Avea în schimb lacrimi de văduvă, fiindcă păpușile făcuseră atâtea vitezii, spunea Lucica, încât erau numai bune de înmormântat.

Peste puțin timp, Gabriela aflase cu o adevărată groază că părinții micului ciclon cumpăraseră casa de alături. Și câteva zile după mutare, Lucica apăruse singură la ei în ogradă – se strecurase se vede fără de știrea părinților –, intrase pe la bucătărie și o descoperise pe Gabriela tot în odaia măcelului, unde îi pusese în brațe o păpușă gătită ca miresele, spunându-i cu un ton de protectoare dojană:

– Cică, să nu mai plângi la război.

Și fugise cum venise.

Păpușa fusese curcubeul de după furtună.

Lucica Novleanu era mai puțin ciclon decât părea la primul contact. Putea să asculte povești ceasuri de-a rândul, mult mai concentrată decât copiii cuminți. Le asculta însă, fără lene, fără somnolență, fără „cap în poală”, cu dinții încleștați, cu bărbia proiectată în afară, rezemându-și capul slab și palid în mânuța uscată cu degete prelungi. Atitudinea ei avea ceva primitiv oriental. Îți venea s-o îmbraci cu șalvari, punându-i mărgelile albastre la gât, brățări în jurul gleznelor, și pe cap, basma de culoarea macului.

Gabriela nu se mai putea gândi la povești, fără să nu-i apară întipărită în minte, Lucica, ascultându-le. La început, poveștile erau un fel de bir: hrană balaurului ca să fie blând.

Lucica nu-i mulțumea. În schimb, însă, apărea din senin, aducându-i cele mai ciudate daruri: burateci, greieri, fluturi, clei de cireș, pui de șopârlă, broaște țestoase, licurici, – cu o demnitate de șef de trib african împrietenit cu o față albă. După un an însă, Lucica nu mai era acceptată ca o fatalitate, ci dorită. Absența ei lăsa un gol în Gabriela, pe care nici o distracție nu-l putea acoperi. Avea, firește, prietene de vârsta ei, cu care se putea juca în felul fetelor, și vorbi. Nici una însă nu se apropiase de ea ca Lucica, în clipele când o asculta, privind-o cu ochi de țigancă ghicitoare în ghioc. Sub formă de ciclon nu-i mai apăruse de la războiul păpușilor. La „Gabica” era cuminte. Când era însă la ea acasă, Gabriela o „auzea”: drac împelițat. Era în ograda ei ca o ploaie de vară, până și pe acoperiș, pătând, râzând, dialogând cu ea, cu pietrele, cu copacii, cu câinii și pisicile, organizând mereu războaie din care nu ieșea mai cruțată decât păpușele Gabrielei, căci genunchii, coatele și fruntea ei, de la cucui până la zgancă, purtau toate semnele eroice.

Apoi venise faza „Luly-boy”.

La șaisprezece ani, Gabriela era domnișoară cu admiratori, pe câtă vreme, vecina ei era o Scufiță Roșie din cursul inferior cu nota șase la conduită. Avea obraji sănătoși de ulcică țărănească plină de căpșune, aceiași ochi splendizi de șatră, și un năsuc tot atât de impertinent ca și răspunsurile ei. Dar abia crescuse.

Vecine, veneau la școală împreună, și împreună se întorceau acasă. De când începuse să învețe englezește, Gabriela îi spunea „Luli-boy”. Îi bătea dimineața La fereastră, și Luli-boy apărea cu bereta pe-o ureche, mâncând totdeauna pe stradă o felie de pâine unsă cu unt. Era foarte apreciată în clasa a șasea, de când cu răspunsul dat profesoarei de matematică, domnișoara Țitron: galbenă ca lămâia – ficat – și c-o ușoară dicțiune grecească. Gabriela avea teză. Luli-boy venise într-un suflet să-i aducă sticluța cu cerneală uitată la ea. Domnișoara Țitron o surprinsese înconjurată de fetele care-i admirau părul, genele și vivacitatea de veveriță îmblânzită.

– Ce cauți aci, fetițo?

– Am venit la prietena mea.

– Care prietenă? Ce prietenă? Cine îndrăznește?

Dar Luli nu-și pierduse cumpătul. Scuturându-și părul, cu mișcarea-aceea de mânz care nechează – păstrată din întâia copilărie –, răspunsese pompos, cum ar spune un rege, „poporul meu”:

– Clasa a șasea.

Zâmbise și profesoara.

De atunci, și în cancelarie, Novleanu Lucia era numită prietena clasei a șasea. Evident, măgulirea era de partea lui Luli-boy: oricum, fetiță din cursul inferior. Dar cu toată diferența de vârstă, de rang școlar, și cu tot prestigiul pe care-l avea Gabriela față de ea, Luli-boy nu

era ordonanța Gabrielei, ci mai degrabă pajul ei răsfățat. Tovărășia lor surprindea mai ales pe prietenele Gabrielei, care se bucura de o mare reputație școlară.

— Ce poți tu vorbi cu dracul acesta!

A vorbi, în sensul orgolios adolescent: adică schimb de gânduri, filosofare în doi, confidențe, proiecte împărtășite, complicitate mândră de generație nouă.

Mirarea prietenelor Gabrielei nu izvora numai din contrastul vârstelor – ireductibil pentru fete abia tinere – dar și din natura lui Luli-boy, atât de opusă Gabrielei. Căci Luli-boy era un fel de Aghiuță care stimula în recreații duhul băiețesc al cursului inferior, organizând tot războaie, oarecum sportive: cu mingea, săniuța și chiar sabia de lemn – de pe urma cărora, participantele stângace sau temerare se alegeau cu semne ca și păpușile Gabrielei.

— Parcă-i fată de militar, nu de magistrat, se spunea la liceu.

Pe câtă vreme Gabriela, cu toate că învăța tenis, patinaj, înot și călărie, și dansa pe deasupra, era socotită și școlar și extrașcolar ca o „intelectuală”.

Și totuși, Luli era încorporată în intimitatea Gabrielei, fiind, ca și mai înainte, „auditoriul” ei. Îi istorisea toate lecturile, comentându-le, parcă neluând în seamă diferența de vârstă. Și ochi lui Luli-boy se deschideau gravi și arzători, ca și odinioară când era o mică țigăncușă albă care asculta povești. Parcă erau două ființe în ea: una care trăia exterior, pasionat și copilăros, vorbareț, agresiv, numai clocot și neastâmpăr; și alta care asculta transmisiunile Gabrielei cu o prematură concentrare în ochi.

Tot așa intra, fără s-o știe și s-o audă nimeni – câinii n-o lătrau: avea darul de-a se împrieteni de îndată cu